

Nr 24.

Av herr **von Friesen**, angående revision av giftermålsbalkens bestämmelser om förbud mot äktenskaps ingående med särskild hänsyn till föreskriften om fallandesjuka.

I en motion till 1942 års riksdag yrkades, att en revision av giftermålsbalkens bestämmelser om äktenskapshinder måtte äga rum, och särskilt framhölls nödvändigheten att ej längre medtaga fallandesot (epilepsi) som hinder mot äktenskaps ingående. Motionen återopade bl. a. några uttalanden av professor Nils Antoni, som också i ljuset av senare forskning visade sig mycket framsynta. Riksdagen avtog motionen bl. a. med återopande av ett yttrande av numera avlidne professor V. Wigert men rekommenderade ett vidgat dispensförfarande.

Senare års forskning har nu närmast påvisat riktigheten av Antonis uttalanden och hurusom Wigert representerar en föråldrad och ovetenskaplig uppfattning om hithörande spörsmål. I ett arbete av dr C. H. Alström (A Study of Epilepsy in its Clinical, social and genetic aspects) ha framlagts sådana forskningsresultat, att det ej längre kan anses försvarligt att bibehålla den nära 200 år gamla lagtexten om äktenskapsförbud för personer, som lida av »fallandesot av övervägande inre orsaker».

Alström har klargjort, att epilepsi ingalunda är en sjukdom i och för sig utan symtom på en bakomliggande sjukdom. Ännu äro orsakerna icke klarlagda till samtliga fall med epilepsi som mest framträdande symtom. I Alströms material rör det sig om ej mindre än 68 %, där orsaken på vetenskapens nuvarande ståndpunkt ej är klarlagd. Alström har vidare funnit, att ärftlighet för de epileptiska symtomen ej föreligger hos det stora flertalet patienter, och redan härigenom undanryckes grundvalen för ännu gällande lagstiftning och den motivering, som gavs av första lagutskottet år 1942. Av 897 undersökta fall kunde ärftlighet påvisas hos 11, kommande från 8 familjer, ehuru ej ens hos detta fåtal ärftligheten är densamma.

Av ålder har epilepsien hos en stor del av allmänheten omfattats med fördomsfull motvilja, som i hög grad måste verka sårande för de människor, som drabbats av dessa symtom. Jämte smittosam könssjukdom, sinnessjukdom och sinnesslöhet är epilepsien enda medicinska äktenskapshinder, vilket givetvis gör sitt till för att dessa sjuka skola betraktas som en art av särskilt mindervärdiga och farliga personer. I de flesta fall är sjukdomsbilden ganska beskedlig, i varje fall hos alla dem som icke förutom anfallen också drabbas av själsliga sjukdomssymtom.

Slutsatserna torde nu stå klara och kunna formuleras så som en av våra främsta kännare av epilepsi, doktor R. Almquist, nyligen formulerat dem i en uppsats i Svensk Läkaretidning: »En person med okomplicerad och relativt godartad epilepsi utan hållpunkter för ärftlighet borde aldrig nekas gifta sig eller tvingas till sterilisering.»

Den nuvarande lagstiftningen leder till godtycke vid tillämpningen och kan ej bibehållas. I vissa fall har äktenskapstillstånd erhållits, då den sökande i samförstånd med läkare endast förklarar att det ej rört sig om »inre orsaker» — ett begrepp som modern forskning visat ej heller existerar. I andra fall ha samvetsömma personer, tryckta av den stämpel som epilepsibegreppet sätter på dem, ej ansett sig kunna underskriva deklARATIONER om frihet från sjukdomssymtomen. Onödiga lidanden ha åsamkats människor på grund av ett föråldrat och ovetenskapligt betraktelsesätt. Granskar man grunderna för tillkomsten av 1757 års lag, är det uppenbart att Wigert har fullständigt fel, då han betraktar bestämmelserna som ett utslag av framsynthet och social-medicinsk klokhet. Tvärtom är förhållandet detta, att lagstiftningen tillkommit på lösare grunder än man faktiskt haft anledning antaga.

Att andra sjukdomstillstånd äro av den art, att ett äktenskapsförbud kan anses motiverat, är givetvis möjligt, men frågan har måhända endast teoretiskt intresse. De svårartade sjukdomstillstånd, där ärftlighetsgången klarlagts, äro av sådan art, att äktenskap aldrig ter sig som en eventualitet för dess bärare. Här hänvisar jag till vad professor von Hofsten yttrat vid remissen av 1942 års motion. Givetvis är det klart, att en lagändring endast kan vidtagas efter en föregående genom Kungl. Maj:ts försorg vidtagen utredning, där modern medicinsk-psykiatrisk expertis måste vara representerad. Beträffande själva den huvudfråga, som beröres i motionen — att äktenskapsförbud enbart på grund av epileptiska symtom är omotiverat — torde saken vara fullt utredd. Därest ytterligare vittnesbörd i frågan anses nödvändiga, synes mig en hänvändelse till Psykiatriska föreningen, som torde representera den samlade expertisen i denna fråga, vara tillfyllestgörande.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning omfattande revision av giftermålsbalkens bestämmelser om förbud mot äktenskaps ingående med särskild hänsyn till föreskriften om »fallandesjuka».

Stockholm den 16 januari 1952.

Bertil von Friesen.
